

Ίλιάδα

- Η Ίλιάδα αποτελείται από περίπου 15.000 στίχους.
- Το έπος διαιρείται σε 24 ραψωδίες.
- Χρονικό πλαίσιο Ίλιάδας → «το έτος της κατάκτησης της Τροίας από τους Αχαιοούς», δηλαδή το δέκατο έτος από την έναρξη του Τρωικού Πολέμου.
- Η πλοκή εκτείνεται σε συνολικά 51 ημέρες.
- Τα γεγονότα που καλύπτουν τις 15 ημέρες και τις 5 νύχτες είναι αφηγημένη δράση.
- Απλή μνημόνευση των γεγονότων του υπόλοιπου χρόνου.

Ίλιάδα

- Ο ακροατής δεν πρέπει να εκλάβει την πρώτη ημέρα του πολέμου στην Ίλιάδα (στη ραψωδία Β) ως πρώτη ημέρα του πολέμου στο πλαίσιο της αφήγησης για την οργή του Αχιλλέα. Η πρώτη ημέρα του πολέμου στο πλαίσιο της μῆνιδος είναι η ημέρα της ραψωδίας Θ.

Ίλιάδα

Ομηρική τεχνική αντικατοπτρισμού:

- Η τεχνική μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η διεύρυνση του αφηγηματικού ορίζοντα του δέκατου χρόνου της πολιορκίας της Τροίας και συνίσταται στην έμμεση καθοδήγηση του ακροατή προς τα αρχικά γεγονότα, δηλαδή στην σκιαγράφηση των πρώτων σταθμών του Τρωικού Πολέμου.

Ίλιάδα

● Η τεχνική του αντικατοπτρισμού προσφέρει:

α) τη δυνατότητα μιας γενικότερης εμβάθυνσης του θέματος της μήνιδος του Αχιλλέα και

β) τη θεμελίωση του έπους σε επίπεδο προσώπων και καταστάσεων.

Ίλιάδα

- Η τεχνική του αντικατοπτρισμού φανερώνει:

α) από αφηγηματική άποψη, τον υψηλό βαθμό εμπειρίας του ποιητή της Ίλιάδας σε θέματα αφηγηματικής τεχνικής και

Ίλιάδα

β) από μεθοδολογική άποψη, την ανάγκη της προσπάθειας να ερμηνευθούν τα φαινομενικά άσχετα μεταξύ τους αφηγηματικά τμήματα της Ίλιάδας ως επεκτάσεις και διευρύνσεις της δομής και όχι ως μεταγενέστερες προσθήκες.

Ίλιάδα

- Υπάρχει η δυνατότητα εμπλουτισμού ενός ήδη ολοκληρωμένου έργου με λεπτομέρειες, σκηνές ή νέα πρόσωπα, ενώ το έργο παραμένει ουσιαστικά ανέπαφο ως προς τη βασική δομή και ουσία του.
- **Συνεπώς:** Ίλιάδα → αξιοπρόσεκτα ολοκληρωμένη και καλοσχεδιασμένη ενότητα, δίχως επικαλύψεις, πραγματικές επαναλήψεις, λογικά χάσματα και αντιφάσεις ως προς το βασικό σχέδιο.

Ὀδύσσεια

- Η Ὀδύσσεια αποτελείται από περίπου 12.000 στίχους.
- Το έπος διαιρείται σε 24 ραψωδίες.
- Χρονικό πλαίσιο Ὀδύσσειας → «το έτος της επιστροφής του Οδυσσέα στην πατρίδα», δηλαδή το εικοστό έτος μετά την έναρξη του Τρωικού πολέμου και το δέκατο έτος μετά την κατάκτηση της Τροίας από τους Αχαιούς.
- Η πλοκή εκτείνεται σε συνολικά 40 ημέρες.
- Τα γεγονότα που καλύπτουν τις 16 ημέρες και τις 8 νύχτες είναι αφηγημένη δράση.
- Απλή μνημόνευση των γεγονότων του υπόλοιπου χρόνου.

Ὀδύσσεια

- Ὀδυσσεύς/ Ὀλυσσεύς → μορφή του ντόπιου μύθου που γνώρισαν οι Έλληνες μετά τη μετανάστευσή τους στην περιοχή του Αιγαίου → το όνομα του ήρωα δεν είναι ελληνικό.
- Η προφορική παράδοση των αοιδών πριν τον Ὅμηρο είχε συνυφάνει ναυτικές ιστορίες, διηγήσεις νόστων και την ιστορία της επιστροφής των πολεμιστών της Τροίας σε ένα μεγάλο αφηγηματικό πλέγμα εστιασμένο γύρω από τον Οδυσσέα → είναι βέβαιο ότι **ο Ὅμηρος δεν ήταν ο πρώτος** που ενέταξε τις περιπέτειες του ναυτικού Οδυσσέα στην εποχή του νόστου του πολεμιστή της Τροίας Οδυσσέα.

Ὀδύσσεια

- **Τοπικός και χρονικός προσδιορισμός του θέματος** της Ὀδύσσειας → από την παραμονή του Οδυσσέα στο νησί της νύμφης Καλυψώς, την Ωγυγία, έως τους αγώνες του στο νησί του, την Ιθάκη.
- **Τόποι εκτέλεσης του θέματος:**
 - α) Ωγυγία (νησί Καλυψώς),
 - β) Σχερία (νησί Φαιάκων) και
 - γ) Ιθάκη (νησί Οδυσσέα).
- Δευτερεύοντες τόποι: α) παλάτι του Νέστορα στην Πύλο και β) παλάτι του Μενέλαου στη Σπάρτη.

Ὀδύσσεια

- Παρόλο που φαίνεται στο προοίμιο ότι ο ποιητής αρχίζει την αφήγηση «από οποιοδήποτε χρονικό σημείο», στην πραγματικότητα η ιστορία αρχίζει από την πιο γόνιμη ποιητικά στιγμή, από το πιο κρίσιμο σημείο, δηλαδή από τη στιγμή κατά την οποία συλλαμβάνεται και τίθεται σε εφαρμογή το διπλό σχέδιο της θεάς Αθηνάς: αφενός να ταξιδέψει ο Τηλέμαχος για να μάθει τι απέγινε ο Οδυσσέας και αφετέρου να αφήσει ελεύθερο τον Οδυσσέα η Καλυψώ, έπειτα από τα επτά χρόνια παραμονής του στο νησί της.

Ὀδύσσεια

- Εξέλιξη της ομηρικής τεχνικής του **αντικατοπτρισμού** → πρωτοπρόσωπη αφήγηση του Οδυσσέα στους Φαίακες, όπου εξιστορεί τα κατορθώματα και τις περιπέτειες του παρελθόντος, που διήρκεσαν περίπου δέκα χρόνια, από την πτώση της Τροίας έως την άφιξή του στη Σχερία, το νησί των Φαιάκων.

Ὀδύσσεια

Αφηγηματικά σύνολα Ὀδύσσειας

1. Ραψ. α & β → Η Ιθάκη πριν από την επιστροφή του Οδυσσέα
2. Ραψ. γ & δ → Το ταξίδι του Τηλέμαχου στην Πύλο και τη Σπάρτη, με στόχο να μάθει πού βρίσκεται ο πατέρας του.
- Οι **ραψωδίες α-δ** ονομάζονται **Τηλεμάχεια**.
3. Ραψ. ε → Το ταξίδι του Οδυσσέα πάνω σε σχεδία από την Ωγυγία έως τη Σχερία.

Ὀδύσσεια

δ) Ραψ. ζ-μ → Ο Οδυσσέας στη Σχερία, το νησί των Φαιάκων (**Φαιακίδα**)

ε) Ραψ. ν-ω → Ο Οδυσσέας στην Ιθάκη

➤ Διεξοδική εξιστόρηση από τον ποιητή όλων διαδραματίζονται στην Ιθάκη.

Διμερής δομή: α) **12 ραψωδίες (α-μ)**, στις οποίες όλοι προετοιμάζονται για την επιστροφή του Οδυσσέα και β) **12 ραψωδίες (ν-ω)** για την ίδια την επιστροφή του Οδυσσέα και την ανάκτηση από αυτόν όλων όσα κάποτε θεωρούνταν αυτονόητα.

Ὀδύσσεια

- Στο εκτενές προοίμιο της Ὀδύσσειας, ο ποιητής αποκαλύπτει ένα σημαντικό τμήμα του σχεδίου του, υπαινισσόμενος τους αγώνες (ἀέθλους) που θα αντιμετωπίσει ο ήρωας στην πατρίδα του, την Ιθάκη, και μάλιστα ανάμεσα σε δικούς του ανθρώπους → ενδιαφέρον του Ομήρου για τον ξενιτεμένο που γυρίζει στην πατρίδα → η ευφυΐα, η δύναμη, η επιμονή και η αυτοκυριαρχία δοκιμάζονται και για να ξανακερδίσει τον τόπο του και τα αγαπημένα του πρόσωπα.

Ὁδύσσεια

ΤΡΙΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΜΟΤΙΒΑ:

- **Μοτίβο ναυτικού** → ανήκει στην αφηγηματική παράδοση που σχετιζόταν με την κατασκευή πλοίων, τη θαλασσινή γεωγραφία, τα ναυτικά ταξίδια και τους παλιούς ναυτικούς μύθους (αφηγήσεις σχετικές με μάγους, γίγαντες, γοργόνες, θαλάσσια τέρατα, απομακρυσμένα νησιά κ.λπ.).

Ὀδύσσεια

- **Μοτίβο** πολυμήχανου ήρωα → ο Οδυσσέας επινόησε με δόλο τον Δούρειο Ίππο → απέδειξε και στον Τρωικό Πόλεμο ότι το σημαντικότερο όπλο του ανθρώπου είναι ο νους.

Ὀδύσσεια

- **Μοτίβο καθυστερημένου νόστου** → θαλασσινό ταξίδι, ναυάγιο, διαρκή εμπόδια, απώλεια απαραίτητων για την επιστροφή στην πατρίδα μέσων, μακρόχρονη απουσία από την πατρίδα, πεποίθηση ότι είναι αγνοούμενος ή ίσως και νεκρός, διεκδίκηση της πιστής συζύγου από πειστικούς μνηστήρες, γιος που δεν είναι ούτε μικρός ούτε ώριμος σε ηλικία, επιστροφή την τελευταία στιγμή.

Ίλιάδα & Όδύσσεια

- **1^η διαπίστωση:** Ο Όμηρος προβληματίζεται λιγότερο για τα αντικειμενικά δεδομένα της ιστορίας και περισσότερο για τις απαιτήσεις που θέτει ο μύθος στους ήρωές του σε ανθρώπινο και ψυχολογικό επίπεδο → εμπλουτισμός των παλαιών μύθων με στοιχεία από το παρόν → ενθάρρυνση του κοινού να αντιμετωπίσει με νέο πνεύμα τόσο τους συνανθρώπους του όσο και τον ίδιο του τον εαυτό.

Ίλιάδα & Όδύσσεια

- ο **2^η διαπίστωση**: Εμφανής η μέριμνα του ποιητή για μία αφήγηση που είναι ταυτόχρονα:

α) συνεκτική χάρη στην επανάληψη του θέματος (π.χ. θέμα της μήνιδος στην Ίλιάδα) και

β) χαλαρή χάρη στην τεχνική του αντικατοπτρισμού της προϊστορίας της αφήγησης (π.χ. πρωτοπρόσωπη αναδρομή Οδυσσέα στο παρελθόν στη Φαιακίδα της Όδύσσειας).